

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ във ВСУ „Черноризец Храбър“

Изготвил становището: Доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова, катедра „Счетоводна отчетност“, СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, професионално направление 3.8. Икономика, въз основа на Заповед № 933/07.12.2022 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Автор на дисертационния труд: Лора Стоянова Пейчева

Тема на дисертационния труд: СЛИВАНИЯ И ПОГЛЪЩАНИЯ ВЪВ ФИРМЕНАТА ПРАКТИКА – АВСТРИЙСКИЯТ ОПИТ

Докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“

Научен ръководител: доц. д-р Виржиния Иванова, ВСУ „Черноризец Храбър“

I. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на тема „Сливания и поглъщания във фирмената практика – австрийският опит“ притежава качества на **научно изследване и има завършен вид**. Обемът е оптимален – 292 стандартни страници, от които 1 стр. съдържание, 1 стр. списък с използвани съкращения, 9 стр. списък с таблици, 4 стр. списък с диаграми, 4 стр. увод, 182 стр. основен текст, 2 стр. заключение, 11 стр. използвана литература, 109 стр. за 7 приложения. Дисертационният труд е добре балансиран и се състои от увод, три глави и заключение. Изследването е представено чрез **добра визуализация** с използвани 64 диаграми и 79 основни таблици и 96 допълнителни под таблици (общо 175 таблици), позволяващи илюстрация на редица констатации, изводи и обобщения, до които е достигнал авторът, което допринася за по-лесното възприемане на материята.

Формулираната тема „Сливания и поглъщания във фирмената практика – австрийският опит“ е **дисертабилна**.

Рецензираната разработка е **актуална** за теорията и практиката, тъй като през последните години сътрудничеството и реструктурирането на компаниите се отличава като една от основните характеристики на

съвременното икономическо пространство, в т.ч. на международно ниво. Това дава нови перспективи за развитието на компаниите, а още повече по времето на световната пандемия COVID-19, в т.ч. в Австрия.

Ясно са дефинирани целта, задачите, обекта, предмета, изследователската теза, методологията на практическото изследване, използваните научни методи.

Целта на разработката е изследване на процесите на сливания и поглъщания в теоретичен аспект и като технология, респ. анализиране на тенденциите, мотивите, ефектите и приложението на сливанията и поглъщанията в Австрия в различни браншове.

В хода на постигане на целта успешно са решени седем **задачи**.

За **обект** на изследването са посочени сливанията и поглъщанията, а за **предмет** – фирмените сделки на сливания и поглъщания в отделни браншове в Австрия.

Основната теза на дисертационния труд, че интернационализацията и глобализацията са едни от важните фактори, стимулиращи процесите на международни сливания и поглъщания и че непрекъснато се увеличава броя на компаниите, които реализират сделки по сливания и поглъщания, защото същите намаляват бизнес риска и предоставят ползи не само за компаниите-участници в процеса (постигане на по-високо синергично предимство, навлизане на нови пазари, увеличаване на пазарната мощ и други), но и за техните клиенти и националната икономика като цяло, е **доказана**.

Изложението на дисертационната работа е подкрепено с достатъчно на брой цитирания на **литературни източници**. Приложен е списък с литература, който включва 185 заглавия на статии, книги, нормативна уредба (в т.ч.: 15 на български език, 141 на чужд език, 28 интернет сайта и онлайн публикации), които са използвани коректно и целесъобразно.

Дисертационният труд е разработен **задълбочено** и **прецизно**, като материята е представена ясно с необходимата **мотивираност** и **аргументираност**.

II. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Авторът е разпознал ключовите проблеми и демонстрира възможности за провеждане на самостоятелно изследване и интерпретация на резултатите.

Изследването разкрива същността, значението и браншовата насоченост на сливанията и поглъщанията, както и факторите, които оказват влияние върху тяхното развитие, в т.ч. интернационализация на бизнеса, глобализация, финансови кризи, приватизационни процеси,

COVID-19 пандемия и други. С важно значение е решаването на проблема с външния растеж на корпорациите, който може да възникне поради външно разрастване, чрез сливане или поглъщане на нови компании с цел подобряване на собственото производство и финансовата ефективност. Съществен е изводът, че в основата за интеграционните процеси на корпорациите е целта им да получат синергичен ефект (оперативна и финансова синергия), а именно интегрираният бизнес създава по-голяма стойност за акционерите, отколкото за всеки от тях поотделно.

Извършено е задълбочено проучване на технологията и етапите на сделките на сливания и поглъщания. Удачно е представен процесът *due diligence* като жизнено важен етап от технологията на сделките за сливания и придобивания. Смятам за позитивно мнението на автора, че сливанията и поглъщанията са една от най-популярните и предпочитаните форми за реструктуриране на компании в света и конкретно в Австрия, тъй като предоставя възможности за външен растеж и диверсификация. Специално внимание е отделено на трансграничните сливания, на сливането на финансово здрава компания с предприятие, намиращо се в криза и обратното – възстановително сливане (което е във фокуса на европейското законодателство, в т.ч. и на Австрийското), на враждебните поглъщания. Предложени са „отровни хапчета“ и „златен парашут“ като най-ефективни и най-полезни методи за превенция срещу враждебни поглъщания.

Удачно са представени основните изводи от авторското емпирично изследване с анкетно проучване, както следва: потвърждава се значимостта на влиянието на сливанията и поглъщанията върху развитието и конкурентоспособността на компаниите в резултат на увеличаване на ефективността на производствения процес, намаляване на стойността на продукта, увеличаване на пазарния дял на фирмата и респ. увеличаване на печалбата и подобряване на икономическото благосъстояние на предприятието; за успешното реализиране на процеса по сливане и поглъщане, мениджърите на компаниите, предприемащи сливане, трябва много добре да познават естеството на производствения процес на фирмата, пазара, клиентите, доставчиците и фирмите-конкуренти; преобладават хоризонталните сливания и поглъщания, защото включват обединяване на компании, които работят и се конкурират в една и съща област на дейност, респ. се гарантира постигането на конкурентни предимства пред останалите участници в конкретен сегмент и други.

Съществува логическа обосновааност на основните заключения със съдържанието по отделните части на дисертационния труд.

Разработването на дисертационния труд се основава на актуални методи и средства на научното изследване в областта на световното стопанство и международните икономически отношения.

В заключение може да се направи извода, че са представени и анализирани сливанията и поглъщанията във фирмената практика през призмата на австрийския опит посредством адекватен **научен инструментариум**, като по този начин **са изпълнени** поставените задачи и е постигната основната цел на дисертационния труд. Това ми дава основание да квалифицирам постигнатите резултати, като **резултати с научен и научно-приложен характер**.

III. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Съгласна съм с посочените научни и научно-приложни приноси. Справката от автореферата обективно отразява постиженията на докторанта с научен и научно-приложен характер, както следва:

- ▶ Систематизирани са теоретичните подходи в изследването на международните сливания и поглъщания, респ. в Австрия – варианти на сливания и поглъщания, мотиви и ефекти от сделките.

- ▶ Формулирани са етапите и технологичното развитие на сделката за сливане или поглъщане и са анализирани законовите регулации на тези сделки в Австрия, съответно защитните мерки срещу враждебни поглъщания.

- ▶ Представени са тенденциите при сливанията и поглъщанията в международен аспект и в частност в Австрия като е приложен сравнителен анализ. Доказана е тяхната браншова насоченост, мотивите, ефектите и състоянието на сливанията и поглъщанията през различни периоди и по време на COVID-19 пандемията.

- ▶ Обосновано, посредством авторово изследване чрез анкетно проучване, са изведени нагласите и мотивите на мениджъри на компании, пряко ангажирани със сделки по сливания и поглъщания в Австрия, респ. са визуализирани ефектите от тези сделки.

- ▶ Изведено е обосновано предложение (препоръки) и бъдещи насоки за проучвания и анализи от страна на мениджъри и акционери на компании от различни браншове, които извършват сделки по сливания и поглъщания, на база реализираното авторово изследване чрез анкетно проучване. Същевременно, чрез статистическите анализи от това проучване, са систематизирани факторите за успех на сделката по сливане или поглъщане, както и тези, които могат да доведат до неуспех от подобна сделка.

IV. Оценка на публикациите по дисертационния труд и автореферата

Положително впечатление прави списъка на публикациите, свързани с темата на дисертацията. Докторантът е представил 4 самостоятелни публикации, от които 1 студия, 1 научна статия и 2 научни доклада. Представените публикации включват важни части от дисертационния труд и съдържат значими резултати от проведеното научно изследване, което дава основания да се счита, че дисертацията е достатъчно априорирана.

Авторефератът на тема „Сливания и поглъщания във фирмената практика – австрийският опит“ е в достатъчен обем – 46 стр. и напълно съответства на структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертационния труд. Коректно са изготвени Справка за постиженията и приносните моменти в дисертационния труд, Списък на публикациите, свързани с дисертационния труд и Декларация за оригиналност.

V. Критични бележки, препоръки и въпроси

Наред с положителните страни на дисертационния труд си позволявам да посоча и някои аспекти, подобряването на които считам, би подобрило качествата му: в отделни пасажии доминира описателен стил вместо по-ясно извеждане на авторовото мнение и критичен поглед върху проблематиката. Представената бележка не намалява достойнствата на дисертационния труд. **Считам, че дисертационният труд обогатява наличното знание и съдържа значими идеи и резултати.**

Към докторанта нямам допълнителни въпроси.

VI. Заключение

Дисертационният труд на тема: „Сливания и поглъщания във фирмената практика – австрийският опит“ представлява актуално и задълбочено изследване с ясно открити научни достойнства и приноси. Въз основа на направената количествена и качествена оценка на разработката, изразявам **положително становище и подкрепям присъждането** на образователна и научна степен „доктор“ на Лора Стоянова Пейчева в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“.

04.01.2023 г., гр. Свищов

Подпис: